

Handlingsplan för marknadskontroll

December 2016

ELSÄKERHETSVERKET

Författare: Karl-Hugo Hult

Sammanfattning

Ett av Sveriges åtaganden som medlem i EU är att bedriva marknadskontroll uttryckta bland annat i EU förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll.

Med marknadskontroll menas den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av ansvarig myndighet för att se till att elektriska produkter som släpps ut på marknaden eller tas i bruk i Sverige överensstämmer med lagstiftningens krav.

Av de områden som omfattas av produktdirektiv är Elsäkerhetsverket ansvarig för marknadskontroll av elektriska produkter som faller in under sex EU direktiv enligt följande.

- LVD (direktivet för elektrisk utrustning inom vissa spänningsgränser, 2014/35/EU).
- EMC (direktivet för elektromagnetisk kompatibilitet, 2014/30/EU).
- ATEX (direktivet för elektrisk utrustning och säkerhetssystem i explosionsfarliga miljöer, 2014/48/EU).
- TSD (direktivet för leksakers säkerhet, bilaga elektriska leksaker, 2009/48/EG).
- RED (direktivet för radioutrustning, 2014/53/EU).
- GPSD (direktivet om allmän produktsäkerhet, 2001/95/EC). Gäller elektriska produkter som tillhandahålls konsumenterna.

Verket gör även marknadskontroll inom det icke harmoniserade området och vidtar åtgärder när det krävs av säkerhetsskäl. Dessa produkter regleras av nationell lagstiftning och gäller till exempel stickproppar och uttag, elstängsel eller högspänningsprodukter över 1000V. Målet är trygg och störningsfri el och säkra elektriska produkter, som inte störs eller avger elektromagnetiska störningar. Slut användare ska kunna lita på att de produkter de köper följer tillämpliga regelverk och är konstruerade på ett säkert sätt för en trygg användning.

Åtgärder som vidtagits under året följs upp genom nya besök, direkta kontakter med motpart eller på annat likvärdigt sätt. Statistik över handlagda ärenden, åtgärder och besök förs löpande under året för att användas vid uppföljning.

Innehåll

1	Bakgrund	3
1.1	Mål för marknadskontroll.....	3
1.2	Mål för ELSÄKERHETSVERKETS marknadskontroll.....	4
1.3	Rättslig grund	5
1.4	Rättsliga utgångspunkter	5
1.5	Omvärldsbevakning.....	7
1.6	Grund för urval av produkter.....	7
1.7	Analys av marknadsstruktur.....	7
1.8	Kontrollmetoder	8
1.8.1	Proaktiv marknadskontroll i form av riktade insatser eller projekt	8
1.8.2	Reaktiv marknadskontroll	10
1.9	Samverkan	10
1.10	Kostnader.....	11
2	Marknadskontrollplan för elektriska produkter 2017	12
2.1	Syfte med marknadskontrollen.....	12
2.2	Strategi	12
2.3	Mål	13
2.3.1	Marknadskontrollaktiviteter.....	14
2.4	Planerad fördelning på produktgrupp.....	16

1 Bakgrund

Ett av Sveriges åtaganden som medlem i EU är att bedriva marknadskontroll¹. Med marknadskontroll avses en myndighets åtgärd för att säkerställa att en vara som gjorts tillgänglig på marknaden uppfyller gällande krav.

Ansvarig marknadskontrollmyndighet² övervakar att produkter som släpps ut på marknaden eller tas i bruk i Sverige uppfyller gällande krav samt att myndigheten ingriper när de inte gör det.

Ansvarig myndighet är skyldig att organisera och bedriva marknadskontrollen på ett tillräckligt effektivt sätt och i tillräcklig omfattning.

Detta innebär att marknadskontrollmyndigheten, genom direkta eller indirekta metoder, övervakar de produkter som finns på marknaden. Marknadskontroll innebär också att myndigheten kan kräva korrigerande åtgärder, frivilliga eller tvingande, av en importör, tillverkare, distributör eller återförsäljare om en produkt inte uppfyller ställda krav.

1.1 Mål för marknadskontroll

Den tillsyn som ryms inom produktsäkerhetslagen benämns marknadskontroll och riktar sig till elektriska produkter avsedda för konsumenter. EU-förordningen 765/2008 utvidgar marknadskontrollen till att gälla även produkter avsedda för andra slutanvändare.

Marknadskontrollen syftar till att skydda arbetstagares, konsumenters och andra slutanvändares säkerhet och hälsa samt miljön. Medborgarna har rätt till ett likvärdigt skydd på hela den gemensamma marknaden, oberoende av produktens ursprung.

Marknadskontrollen syftar även till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan ekonomiska aktörer och därmed bidra till att förhindra illojal konkurrens.

¹ Begreppet marknadskontroll definieras i EU-förordningen 765/2008, om ackreditering och marknadskontroll som följande: *Den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av offentliga myndigheter för att se till att produkterna överensstämmer med de krav som fastställs i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning och inte hotar hälsan, säkerheten eller andra aspekter av skyddet av allmänintresset.*

² Marknadskontrollmyndighet definieras som: *En myndighet i varje medlemsstat som ansvarar för att genomföra marknadskontroll på sitt territorium,*

1.2 Mål för ELSÄKERHETSVERKETS marknads kontroll

Elsäkerhetsverkets vision är trygg och störningsfri el. Det innebär att elektriska produkter ska vara säkra och fungera tillsammans med andra produkter. Produkter kan behöva ha lämpliga skydd mot att störa och mot att generera störningar.

Slutanvändare ska kunna lita på att de produkter de köper följer tillämpliga regelverk och är konstruerade på ett säkert sätt för en trygg användning.

Elsäkerhetsverkets mål för tillsyn på området elektriska produkter är att utöva kontroll av marknaden i Sverige för att kunna avgöra om de lagar som reglerar krav på elsäkerhet och EMC följs av de ekonomiska aktörerna. Vidare att vidta åtgärder om det visar sig att produkter inte uppfyller kraven och informera slutanvändare för att i förebyggande syfte minska risken för skada. Marknads kontroll kan ske genom att granska konstruktion, dokumentation och anvisningar om säkerhet i användning och skötsel.

I målet ingår att upprätthålla en sådan kontrollvolym av inköpta och testade elektriska produkter att det möjliggör tillsyn utifrån bedömning av säkerhetssituationen i landet och att se till att metoder för att åtgärda brister och avlägsna bristfälliga produkter från marknaden används och är effektiva så att slutanvändare, djur och egendom skyddas.

Målet är också att återföra erfarenheterna från marknads kontrollen till tydliga och enkla föreskrifter och ge underlag till arbetet inom standardiseringen.

Marknads kontrollen ska medverka till att de produkter tillverkare och importörer tillhandahåller på marknaden är säkra, fungerar på avsett sätt i sin elektromagnetiska miljö och är rätt dokumenterade. I de fall en produkt som inte uppfyller kraven när marknaden är målet att åtgärder ska vidtas för att begränsa riskerna med denna produkt.

Aktörer på marknaden ska känna till myndighetens marknads kontroll och hur de är en del av den inre marknaden. Elsäkerhetsverket ska uppmuntra och gynna frivilliga insatser från tillverkare och importörer i sin marknads kontroll och stimulera med proaktiva åtgärder, som till exempel information till operatörer eller konsumenter, för att säkerställa att de elektriska produkter som sätts på marknaden är säkra, har skydd för EMC och uppfyller kraven för avsedd användning.

Slutanvändare, ekonomiska aktörer och andra myndigheter med flera ska kunna nå Elsäkerhetsverket för frågor och kunna anmäla farliga elektriska produkter som orsakat tillbud eller olycka. Urvalet till marknads kontroll ska ske utifrån en aktiv omvärldsbevakning och samverkan. Uppföljning av resultatet av marknads kontrollen och anmälningar ska ligga till grund för bedömningar om reaktiva åtgärder och planering av kommande tillsyn.

1.3 Rättslig grund

Bestämmelser om marknadskontroll finns i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll, EU-förordning 764/2008 om ömsesidigt erkännande, vars genomförandebestämmelser finns i förordning (2014:1039) om marknadskontroll och annan närliggande tillsyn, EU:s allmänna produktsäkerhetsdirektiv (2001/95/EC), genomfört i Sverige genom Produktsäkerhetslagen (2004:451) och Produktsäkerhetsförordningen (2004:469), samt i sektorslagstiftningen.

Både EU-förordningen om ackreditering och marknadskontroll och produktsäkerhetsförordningen ställer krav på myndigheter att upprätta, genomföra och följa upp marknadskontrollplaner (art. 18.5 765/2008, 9 § PSF). Även den svenska Marknadskontrollförordningen (7.7§, 2014:1039) innehåller krav på nationell handlingsplan för marknadskontroll.

I begreppet marknadskontroll ingår även de åtgärder som myndigheten kan behöva vidta för att upprätthålla regelverkets krav.

1.4 Rättsliga utgångspunkter

Genom föreskrifter, tillsyn av elanläggningar och marknadskontroll av elektriska produkter arbetar Elsäkerhetsverket för att förhindra att människor och egendom skadas av el samt för att skapa en god elektromagnetisk miljö ur störningssynpunkt.

Av de områden som omfattas av produktdirektiv är Elsäkerhetsverket ansvarig för marknadskontroll av elektriska produkter som faller in under sex EU-direktiv enligt följande.

- LVD (direktivet för elektrisk utrustning inom vissa spänningsgränser, 2014/35/EU).
- EMCD (direktivet för elektromagnetisk kompatibilitet, 2014/30/EU).
- ATEXD (direktivet för elektrisk utrustning och säkerhetssystem i explosionsfarliga miljöer, 2014/34/EU).
- TSD (direktivet för leksakers säkerhet, bilaga elektriska leksaker, 2009/48/EG).
- RED (direktivet för radioutrustning, 2014/53/EU).
- GPSD (direktivet om allmän produktsäkerhet, 2001/95/EC).

Elsäkerhetsverket har det övergripande ansvaret för elsäkerhet i Sverige vilket innebär att verket även gör marknadskontroll på det icke harmoniserade området. Marknadskontrollen innefattar då även elektriska produkter som faller utanför

lågspänningsdirektivets spänningsgränser, 50 V AC till 1000 V AC samt 75 V DC till 1500 V DC. Det generella produktsäkerhetsdirektivet, GPSD 2001/95/EC kan tillämpas på konsumentprodukter och för övriga gäller nationell lag och EU-förordning 764/2008.

För att kontrollera att reglerna följs har Elsäkerhetsverket rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen hos företag som tillverkar, importerar, saluför eller hyr ut elektriska produkter. Tillsynen omfattar både produkterna i sig och den dokumentation som finns.

Den tillverkare, importör eller återförsäljare som ombeds att förse Elsäkerhetsverket med en produkt för kontroll har rätt att få ersättning motsvarande inköpspris, inklusive moms samt transportkostnader.

Om produkten inte uppfyller kraven har Elsäkerhetsverket rätt till ersättning för kontrollen. Det innebär att den som säljer en elektrisk produkt som myndigheten vid kontroll funnit inte uppfyller kraven kommer att få ersätta kostnader för inköp av produkten och provning.

Om en elektrisk produkt vid kontroll inte uppfyller kraven kan Elsäkerhetsverket förelägga den som släppt ut eller tillhandahållit produkten på den svenska marknaden om att vidta åtgärder. Myndigheten kan även besluta om försäljningsförbud eller besluta om försäljningsförbud med krav på återtag av produkten.

Föreläggande och förbud kan förenas med vite för att beslutade åtgärder ska vidtas.

Ellagen (1997:857) 12 kap ger den legala grunden för tillsyn av all elektrisk materiel. EMC-lagen ger den legala grunden för tillsyn av elektriska apparater som kan störa eller bli störda. Förordning (1993:1068) om elektrisk materiel och Förordning (1993:1067) om elektromagnetisk kompatibilitet implementerar direktiven i svensk lag tillsammans med Elsäkerhetsverkets föreskrifter nedan. För leksaker gäller Lag om leksakers säkerhet (2011:579). Produktsäkerhetslagen (2004:451) tillämpas på produkter som är avsedda för eller tillhandahålls konsumenter. Beträffande radioutrustning gäller Förordning om radio- och teleterminalutrustning (2000:124).

Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2016:1 om elektrisk utrustning och ELSÄK-FS 2016:3 om EMC, ELSÄK-FS 2016:2 om elektrisk utrustning och säkerhetssystem för explosionsfarlig miljö samt ELSÄK-FS 2011:2 om elstängsel förtydligar krav och påvisar nationella krav som undantas i direktiven. ELSÄK-FS 2011:1 om leksakers säkerhet införlivar de delar ur direktivet om leksakers säkerhet som rör leksakers elektriska egenskaper.

1.5 Omvärldsbevakning

En aktiv bevakning av media i allmänhet, av internet och branschspecifika media samt deltagande i mässor där aktörer inom Elsäkerhetsverkets tillsynsområde deltar ger underlag för marknadskontroll och förebyggande arbete.

1.6 Grund för urval av produkter

Skadestatistik, olycksfallsrapporter, brandrapporter och tillbudsanmälningar som kommer in till Elsäkerhetsverket från branschen och andra myndigheter ger underlag för **riktade insatser**.

Myndighetens egen statistik från tidigare marknadskontrollinsatser används för **nya insatser**. Under året kommer en inriktning till några temaområden ske. Det innebär att inspektioner görs inom ett visst område där erfarenhet visar att det finns upprepade brister vid tillsyn eller att det är nya produkter eller tekniska områden där mera kunskap om tillståndet är målet. Vidare genomförs årligen något projekt eller tema där fördjupning sker för en produktkategori eller för särskilda aktörer.

Produkter som är notifierade från andra medlemsländer som det finns skäl att tro finns på den svenska marknaden kan också vara underlag för åtgärder. Produkter

Marknadskontroll utförs av Elsäkerhetsverket genom besök på marknaden enligt följande.

- Återförsäljare/distributörer
- Importörer
- Tillverkare
- Via samarbete med tullmyndigheten.
- Internethandeln med aktör registrerad i Sverige.

Elsäkerhetsverket får ytterligare underlag för en marknadskontroll av en produkt på den inre marknaden genom anmälningar från följande.

- Slutanvändare
- Konkurrenter
- Andra myndigheter.

1.7 Analys av marknadsstruktur

Aktörer som är föremål för verkets marknadskontroll är tillverkare, importörer, distributörer eller återförsäljare. Krav på åtgärder riktas så högt upp i kedjan som möjligt för att uppnå bäst effekt och om möjligt till parallella importörer för att få

ett så landsomfattande försäljningsstopp som möjligt när en produkt med stora brister har upptäckts.

Huvuddelen av de elektriska produkter som köps in testas i första hand mot införlivade krav i direktiven eller i produktsäkerhetslagen och i andra hand mot Förordning(1993:1068) om elektrisk materiel där vikten ligger på att en elektrisk produkt aldrig ska innebära fara.

Det har visat sig att ett flertal importörer med mindre säkra produkter, och/eller produkter som inte dokumenterats rätt, är små aktörer på marknaden och svåra att nå fram till. Det kan också vara helt nya aktörer som inte nåtts med information om de regler som gäller vid tillhandahållande av elektriska produkter på marknaden. Marknadskontrollen strävar efter att nå även dessa aktörer med marknadskontroll och information.

Marknadskontroll sker på elektriska produkter oavsett om konsumenter eller näringsverksamhet, till exempel handel eller industri, är slutanvändare.

1.8 Kontrollmetoder

För att på ett effektivt sätt ta till vara verkets resurser utförs marknadskontroll genom att med egen personal utöva fysisk kontroll av produkter redan hos den ekonomiska aktören och genom att göra inköp när indikationer om bristande överensstämmelse föreligger.

Vid marknadskontroll med avseende på EMC läggs tonvikten på undersökningar där verket fått indikationer avseende störningar.

De åtgärder som initieras till följd av marknadskontrollen syftar till att motverka att en elektrisk produkt orsakar skada eller stör i sin elektromagnetiska omgivning. Åtgärd föreläggs när riskbedömning visar att produkten har brister som kan innebära fara eller då provning av produkten gett som resultat att den inte uppfyller gällande väsentliga krav. Det kan gälla om aktören inte kan uppvisa dokumentation som uppfyller kraven. Åtgärd utförs, när så är möjligt, i samförstånd med berörd ekonomisk aktör där möjlighet finns att vidta relevanta åtgärder på frivillig grund. Detta gäller dock inte, om ärendet brådskar eller när omständigheterna i övrigt talar mot att förhandlingar tas upp.

1.8.1 Proaktiv marknadskontroll i form av riktade insatser eller projekt

Verket kommer genom sin marknadskontroll genomföra följande.

- **Riktade insatser mot distributörer**
En aktiv marknadskontroll utförs hos dessa ekonomiska aktörer där ett flertal elektriska produkter kontrolleras fysiskt av verkets personal på plats och de produkter som inte håller för kraven kommer att köpas in och provas. I

möjlige mån ska aktören informeras om marknadskontrollen och vad det innebär för honom genom hans utlämnande av produkter. Vid behov ska de även informeras om sina övriga skyldigheter som återförsäljare.

På detta sätt utnyttjas marknadskontrollanternas kompetens inte bara för kontroll och riskbedömning av produkter utan också till att informera om regelverket i förebyggande syfte.

- Riktade insatser mot produkter eller tillverkare/importörer
Tematisk marknadskontroll eller projekt kan ske dels om en produkt visar upprepade brister eller för en produktgrupp och där ökad kunskap hos både myndighet och aktörer motiv till åtgärder. Valda tematiska marknadskontrollprojekt utgår från både pågående samarbetsprojekt samt även tidigare erfarenheter från genomförd marknadskontroll. Den tematiska marknadskontrollen innebär oftast att för ett urval av produkttyper genomförs särskilda insatser under året. Exempelvis genom att en större volym marknadskontrolleras i syfte att kunna dra slutsatser om brister hos samma produkttyp.

Varje år görs ett antal besök hos ekonomiska aktörer. Besöken planeras i samråd med aktören och oftast i samband med ett ärende eller tillbud eller om omständigheter talar för att aktören sakna information eller erfarenhet om hur man säkerställer att produkter uppfyller kraven. I dessa besök ingår att informera om kraven på dokumentation, spårbarhet, rutiner för tillverkningskontroll och reklamationer. Vidare informera om hur myndigheten gör marknadskontroll. Ibland kan en genomtänkt dokumentationskontroll av deras produkter ge vägledning om behovet av information.

- Riktade insatser i samarbete med Tullverket. Elsäkerhetsverket tar emot anmälningar från Tullverket. Elsäkerhetsverket bevakar alla anmälningar genom särskild utsedd tullansvarig och ger besked inom tre dagar om produkten blir föremål för eventuell marknadskontroll. Enligt avtal kan Tullverket hindra produkten från fri omsättning intill dess att åtgärder vidtagits som ett resultat av marknadskontrollen.
- Elsäkerhetsverket tar emot frivilliga anmälningar för konsumentprodukter enligt allmänna produktsäkerhetsdirektivet införlivat med Produktsäkerhetslagens (2004:451) 23§ direkt från aktören eller via det europeiska systemet Business Application. Aktörerna har krav på sig att vidta åtgärder och anmäla till myndigheten när de själva har tillhandahållit en farlig produkt. Elsäkerhetsverket ska ta del av anmälningarna och vid behov

informera om lämpliga åtgärder aktören bör vidta. RAPEX anmälning sker för farlig produkt när det gäller produkter sålda i land utanför Sverige.

- Elsäkerhetsverket gör riktade insatser på mässor och utställningar. Det kan innebära att delta med egen monter, medverka med föredrag om gällande regler eller på annat sätt aktivt besöka mässor och utställningar. Här finns ofta ny teknik och design där kanske regelverket inte har uppmärksammats.
- Stickprov på en utvald produktkategori görs då indikationer finns. Säsongsbetonade produkter kontrolleras. Produkter som kräver större insatser ifråga om personal och provningsresurser genomförs i projektform.
- Informationsinsatser riktas mot små och medelstora företag i form av regionala träffar där regelverket presenteras och aktuella frågor berörs. Dessa forum görs i samverkan med andra myndigheter. I år planeras aktivitet tillsammans med Energimyndigheten, Arbetsmiljöverket och Post- och telestyrelsen. Det ger en möjlighet för operatörer att ställa frågor och för myndigheten att följa upp hur olika former av information har tagits tas emot och blivit förstådd.
- Föreläsningar genomförs på seminarier där någon utvald målgrupp finns som åhörare och där programmet i övrigt är i förenligt med verkets mål om förebyggande arbete.

1.8.2 Reaktiv marknads kontroll

Elsäkerhetsverket tar löpande under året emot produktanmälningar. Efter utredning görs ett urval av produkter för marknads kontroll. Produktanmälningar inkommer av följande skäl.

- Information har kommit Elsäkerhetsverket till del i form av olycksfall, tillbud eller brandrapport där elektrisk produkt varit trolig orsak.
- Information har inkommit från konkurrenter, andra myndigheter samt medlemsstater samt via CIRCABC, RAPEX eller ICSMS³, och där det finns skäl att anta att dessa produkter finns på den svenska marknaden.
- Anmälningar har inkommit om farliga eller störande produkter.

1.9 Samverkan

Det finns en rad olika former av gränsdragningsproblem avseende myndigheternas ansvar för marknads kontroll av olika produkter. Till exempel, Elsäkerhetsverket

³ Dessa är webbverktyg tillhandahållna av kommissionen för rapportering mellan och inom medlemsstaterna, RAPEX även för användare., CIRCABC, Communication & Information Resource Centre for Administrations, business and citizens, RAPEX, The Rapid Alert System for Non-Food Products, ICSMS, The internet-supported information and communication system for the pan-European market surveillance

har huvudansvaret för ett produktdirektiv medan vissa aspekter av en produkts säkerhet är en annan myndighets ansvar.

Marknadskontrollansvaret för olika elektriska produkter följer utvecklingen av marknaden och utvecklas efter hand. Det krävs ett tätt samarbete myndigheter emellan för att kunna utöva en effektiv marknadskontroll. Elsäkerhetsverket arbetar aktivt för att främja samarbete med andra marknadskontrollmyndigheter både inom landet, inom Norden och mellan myndigheter i andra medlemsstater i gemenskapen. Elsäkerhetsverket är aktiv i marknadskontrollrådet, Kommerskollegiums Forum för tekniska regler samt anordnar årligen möte med myndigheter som är verksamma inom EMC området.

Elsäkerhetsverket samarbetar med myndigheter som har del i ansvar för elektriska produkter så som kemiska egenskaper hos elektriska produkter och icke elektriska egenskaper hos leksaker.

Elsäkerhetsverket deltar i arbetet inom Electrical Equipment Committee, Working Party, Administrative Cooperation för LVD, ATEXD och EMCD och i av Prosafe initierade marknadskontrollprojekt Joint Market Surveillance Actions. Vidare är Elsäkerhetsverket aktiv i nordiskt samarbete kring marknadskontroll i Arbetsgruppen för marknadskontroll inom Nordiska Kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor, NSS-MK, och är ständig sekreterare i detta forum.

1.10 Kostnader

Planen innebär oförändrat antal personer inom marknadskontrollen. Nuvarande avtal för provningar för LVD är upphandlade till fast pris fram till och med 2017 och för EMCD till och med 2019. De följande åren antas samtliga kostnader totalt öka med två procent per år räknat med utgångspunkt från 2016.

Kostnaden totalt för marknadskontrollen 2017 beräknas till 8 500 000 kronor. Interna samkostnader ingår inte. I beräkningen ingår avdelningschef och 7 inspektörer. Kostnaden för provning och inköp av produkter 2017 beräknas uppgå till 2 400 000 kronor.

2 Marknadskontrollplan för elektriska produkter 2017

2.1 Syfte med marknadskontrollen

Tillsyn inom området produktsäkerhet genomförs i form av marknadskontroll och syftar till att alla elektriska produkter ska vara säkra, störningsfria och rätt dokumenterade. Genom att strategiskt arbeta med marknadskontrollen strävar Elsäkerhetsverket mot målet Trygg och störningsfri el.

Elsäkerhetsverket verkar för att CE-märkning inte missbrukas och att en EU-försäkran finns upprättad innan en elektrisk produkt släpps ut på den inre marknaden.

2.2 Strategi

Strategin för marknadskontrollen är att med kunskap från aktiv omvärldsbevakning besöka marknaden och göra ett urval av elektriska produkter när en första riskbedömning ger misstanke om att kraven om elsäkerhet och/eller EMC inte är uppfyllda och vid behov göra ingående teknisk kontroll av urvalet. Vidare att om produkter visar sig inte uppfylla kraven vidta lämpliga åtgärder i syfte att aktörerna ska ha produkter på marknaden som uppfyller kraven.

I arbetet med marknadskontroll ingår en rad olika moment som för att uppnå optimal effekt behöver balanseras mot varandra. Marknadskontrollen är till största delen **proaktiv** och i till del i form av utvalda teman eller projekt men även **reaktiv** marknadskontroll kommer att göras under året.

De olika momenten är **praktisk marknadskontroll** i form av inköp och provning samt vid behov dokumentkontroll, **riktad information** till branschaktörer, **förebyggande information** till allmänhet och näringsidkare men också **teman** eller **projekt** där vissa produkttyper undersöks extra noga. Förebyggande information och insatser är av stor betydelse för att marknadskontrollen ska vara effektiv.

I enskilda ärenden för att få eller ge information genomförs i några fall **besök hos** den ekonomiska aktören.

Marknadskontrollen är till största delen proaktiv men Elsäkerhetsverkets information i media, täta kontakter med både allmänhet och bransch samt andra myndigheter leder till en viss del reaktiv marknadskontroll baserad på tips om

tillbud, olyckor där misstanke finns om att elektriska produkter kan ha varit orsak eller kan ha bristande överensstämmelse.

Effekten av myndighetens kontroll är i första hand den rättelse som sker av aktörerna i hela näringskedjan som en följd av de cirka 340 beslut som fattas. I andra hand den förebyggande effekten av det lärande som sker hos både aktörer och konsumenter. Aktörer får insikt om att avsteg från regelverket kan ge kännbara konsekvenser. Konsumenter får se vikten av att vara uppmärksam vid inköp och skötsel av elektriska produkter.

Uppföljning sker genom att studera antal beslut, vilka åtgärder som vidtagits och studera antal beslut som tagits inom respektive produktgrupp. Vidare genom att följa antal anmälningar som kommit till Elsäkerhetsverket om tillbud och olyckor och anmälningar enligt Produktsäkerhetslagen och från Tullverket. En viss uppföljning av beslut ska ske genom kontroll av aktörens agerande efter att ett beslut om åtgärd är fattat. Spridningen i media av den information som konsumenter fått del av studeras och antal besökare på webben följs upp under året.

2.3 Mål

Elsäkerhetsverket arbetar riktat mot följande fokusområden som berör produkter.

- Kommunikation som strategiskt verktyg
- Elsäkerhet och EMC i ny teknik och nya användningsområden
- Säkerhetskultur

Tanken med fokusområden är att sätta resultatet av vår verksamhet i fokus, och att aktiviteter och prestationer ska ses i ett sammanhang. Mätbara prestationer är en viktig del av vår verksamhet, men dessa behöver också kopplas ihop med andra insatser för att leda till ett så bra resultat som möjligt.

Införlivandet av varupaketet och de nya direktiven är genomfört med ikraftträdande från och med 2016-04-20. Av den anpassning som varit nödvändig av vårt nationella regelverk återstår endast de separata föreskrifterna om ersättning och avgifter vid marknadskontroll av icke harmoniserad elektrisk utrustning. Denna kommer att beslutas efter årsskiftet.

Projektet där Elsäkerhetsverkets arbetssätt med riktlinjer och rutiner för marknadskontroll avslutas vid årsskiftet. Arbetssättet är därefter anpassat till de nya reglerna och kommer att utvärderas och kontinuerligt förbättras under året. Nytt är bland annat att de ekonomiska aktörerna kontaktas redan innan den elektriska utrustningen kontrollerats vilket dels ger myndigheten möjlighet att anpassa vidare åtgärder efter vilken typ av aktör det gäller och dels att aktören får

möjlighet att i ett tidigare skede välja frivilliga åtgärder om det visar sig att produkten inte är i överensstämmelse med gällande regler.

Fortsatta insatser för information om den nya lagstiftningen kommer att genomföras.

Marknadskontrollaktivitetens prestationer kommer att mätas i antal avslutade ärenden.

2.3.1 Marknadskontrollaktiviteter

Volym- och produktionsmål på avdelningen som genomför Elsäkerhetsverkets marknadskontroll är följande.

- 290 provade produkter för elsäkerhet.
- 50 provade produkter för EMC.
- 1-2 provade produkter för ATEX området.
- 2-3 provade produkter för elektriska egenskaper hos leksaker.
- Vid behov genomföra besök hos ekonomisk aktör för information.
- Delta i mässor och medverka i föreläsningar och seminarier i rimlig omfattning.
- Svara på muntliga och skriftliga frågor som rör avdelningens sakområden. Åttio procent av de skriftliga frågorna ska besvaras inom sju dagar. I genomsnitt ska åtta ”frågor och svar” per tertial publiceras på den externa webbplatsen. Nyckeltal redovisas per tertial och omfattar även då tidigare publicerade ”frågor och svar” uppdateras på grund av nya regler/förutsättningar.
- När misstanke framkommer om att en farlig produkt orsakat brand kan avdelningen välja att göra utredning om orsaken till att brand uppstått. Elsäkerhetsverket ska biträda Polismyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vid utredning om bränder där elektrisk produkter misstänks vara brandstartare.
- Delta i Marknadskontrollrådets konferens ”Säkra Produkter Ditt Ansvar”. Syftet är att ge ekonomiska aktörer och andra intressenter information och kompetensutveckling om aktörernas skyldigheter och myndigheternas roll.
- Aktivt samverka med andra myndigheter, samrådsgrupper och branschorganisationer, både nationellt och internationellt. Samarbete och samverkan ska ske enligt särskilt fastställt plan.
- Utveckla information om regler. Utveckla hemsidan när det gäller information till ekonomiska aktörer. Öka sökbarheten för slutanvändare och ekonomiska

aktörer. Synliggör att en produkt har försäljningsförbud, blivit föremål för frivillig åtgärd eller blivit anmäld enligt produktsäkerhetslagen § 23. Lägga upp ett helt nytt avsnitt om ATEX i avsikt att informera om regler och metoder för tillsyn. Detta ska riktas till både ekonomiska aktörer men även till egna inspektörer inom detta område. Vidare ska en folder tas fram om ATEX riktad till olika intressenter.

- Anordna även i år minst två lokala informationsmöten. Mötena ska planeras i samverkan med Arbetsmiljöverket, Post- och telestyrelsen, Energimyndigheten och Tullverket. Syftet är att regionalt informera ekonomiska aktörer om regler och vilka förändringar myndigheten ser med avseende på de nya regler som införlivat de nya direktiven. Vidare ger dessa möten myndigheterna en inblick i de problem som aktörerna kan ställas inför vid tillämpning av reglerna.
- Sammankalla till det årliga mötet med samverkansgruppen för myndigheter verksamma inom EMC området. Mötet fokuserar på frågor om EMC för produkter och produkter i anläggningar.

Elsäkerhetsverket kommer att göra tematisk tillsyn inom följande områden.

- Designarmaturer kommer att kontrolleras för elsäkerhet. Metod med varselbrev kommer att provas och utvärderas. Avser armaturer i övre prissegmentet.
- Juldekorationer kommer att kontrolleras för elsäkerhet i samband med julhandeln och i samarbete med kemikalieinspektionen.

Elsäkerhetsverket kommer att delta i projekt enligt följande.

- Projekt ”Marknadskommunikativ kontroll av USB laddare”. En marknadsundersökning ska utgöra grunden för råd riktade till användarna. Tidig information riktas till aktörerna för möjlighet till frivillighet och kommunicerade råd till konsumenter. Företagen ska vara förberedda och få del av resultatet. Detta görs i kombination med marknadskontroll. Mål som ska följas upp: Slut användarna och aktörerna ska förstå rapporten och ändra beteende.
- Avdelningen ska utveckla rutiner och pröva åtgärder för att förhindra försäljning och förlängningen innehav av störsändare. Innehav av störsändare är förbjudet i Sverige med vissa undantag. Regeringen har beviljat Elsäkerhetsverket rätt att inneha störsändare. Arbetet sker i samverkan med Polismyndigheten och Post och telestyrelsen.

- Projekt som organiseras av LVD-ADCO (Low Voltage Directive Administrative Co-operation Working Group) i samverkan med EMC-ADCO och produktområdet är arbetsbelysning.
- Projekt LED (Light Emitting Diode) och CFL (Compact Fluorescent Lamp) under Joint Action 2014.
- Projekt elektriska apparater under Joint Action 2015. Inte fastställt ännu vilken typ av produkter som kommer att ingå.

2.4 Planerad fördelning på produktgrupp

Marknadskontrollen omfattar nedanstående produktgrupper. Indelningen underlättar uppföljning av marknadskontrollen. Antal förbud ska följas upp under respektive grupp. I det följande anges den planerade andelen av provade elektriska produkter för varje produktgrupp. Hur många elektriska produkter som ska kontrolleras ur respektive produktgrupp anges nedan endast som riktvärden då en stor del av marknadskontrollen är indikationsstyrd och därmed svår att detaljplanera.

- **Installationsmateriel** – ca 10 % av de provade produkterna
Under denna grupp ligger stickproppar och uttag som omfattas av rådsförordning 764/2008/EG, GPSD och nationell lag. Även högspänningsprodukter, högre än 1000V, finns i denna grupp.
- **Belysningsmateriel** – ca 30 % av de provade produkterna
Inom denna produktgrupp går den tekniska utvecklingen snabbt och drivs på av frågan om energieffektivitet. Ett exempel är ersättningen av kvicksilverlampor med LED teknik till vägbelysning. Vi har sett en viss minskning av uppvisade brister i denna grupp men prioriterande produkter kommer även fortsättningsvis att vara lågenergikomaktlysrör (CFL) samt lysdiodprodukter (LED).
- **Bruksföremål** – ca 30 % av de provade produkterna
Särskild kontroll kommer att ske av elektriska produkter som lockar till lek men också av produkter med heta ytor. Ett fåtal produkter kontrolleras för EMC.
- **Strömförsörjningsdon och Reglerutrustning** – ca 15 % av de provade produkterna
I denna grupp ingår transformatorer och växelriktare och även här drivs utvecklingen på av energieffektiviseringsskäl. Denna grupp uppvisar fortfarande många brister. I planen ingår att bevaka dessa både avseende elsäkerhet och EMC.

- **Hemelektronik och IT-utrustning** – ca 15 % av de provade produkterna. Elektronik i elektriska produkter ökar på marknaden. Utvecklingen går mot mera fjärrstyrning och system som innebär högre energieffektivitet. Tillräckligt isolationsavstånd och skyddande kapsling är viktiga faktorer för att kontrollera och motverka brand. I denna grupp ser vi ökande antal brister sannolikt till följd av att fler och fler produkter får inbyggd elektronik ofta i små och täta utrymmen. EMC kontroller är viktiga för denna produktgrupp.
- **Övrig utrustning** – Ett mindre antal elektriska produkter kan kontrolleras även om de inte passar in i någon av produktgrupperna ovan.